

gatu (beste arrazoi batzuen artean oraindik «eragíñezko indarkarik-eza»-ren bide hau hasi-berria dalako munduan), guda armatuaren efikazia ere ezin da, ba, frogatu.

Kontrara baiño, kondaira, zehatz-mehatz aztertuaz, etsigarria da puntu hontan. Eta honek ba du bere adierazbidea, armak itsuak dirala eta, itsu diranez, arrazoiaren, zuzentasunaren, egiaren eta ontasunaren alde jokatu dutenik beñiere aurretiaz ez dakigula konturatzen bagera. Biolentziak ez du ia beñiere justizia lortu, eta ez hori bakarrik, gehientsuenetan, indarkak biolentzia edo ekarri ohi du edo iraunazi edo gehitu.

Mao'k besterik esan nahi badu ere, seguruen —ez, segurua—, zera da, gudu bat irabazi, kañoiak irabazten dutela, ez arrazoiak. Jazoera hau ukagaitza da. Ta ukagaitza dan neurrian tamalgarria ere. Herri baten zoria gudua- ren mendean uztea, herri hori halabeharrari, indar itsuari, uztea da, ume baten bizitza odol-egarri dan ero deslai baten mende lagako bagenu bezela.

Bai, sarri asko oinperatuen justiziak zori gaiztoa izan du guduetan. Opresatzaileak, jeneralki, ornituagoak daude. Armak egin ta lortzeko bide gehiago daukate.

Ez dezagun ahaztu. EE. UU.-k Vietnam ez badu desegin, ez da izan armamentu-faltaz, garbi dago. Gizadiak egin duan indarra izan da hemen era gillea. Ikusten da, indar moralak, batzuetan bederen, indar fisikoak baiño ahalmen gehiago dauka.

Dana dala, arazo hauetan erabaki garbi batera danok irixtea gaitz dala aitortu beharra dago, ze efikaziaren berri geroak eman ohi du, «a posteriori», beraz. Eta historiak bide bat bakarra egin ohi duanez, bide hobeagoa zein zitekean jakitea ezíña zaigu.

Honela, arrazoiak zeñiek, King'ek ala Aginte beltzak, Rap Brown'ek, Stokely Carmichael'ek?

Síñismena síñismenaren kontra eta postuladuak postuladuen kontra, Martin Luther King'enak eta ez Carmichael'en postuladuak aukeratzen ditugu, arrazoi askogatik.

Bob'en hiltze garratza ondoren

TED, HARTZAK IK LASTARGIA...!

Barru guzia irauli digu Robert Kennedy'ren hilketa gorrota-garriak. Beltzkeri hori aitatzeko hitzik eztegu arkitzen. Ezpaita gure artean makurkeri hori berean uzteko hitzik.

Horaindik aidean dabil bere anai John'en odol-heriotzaren durundioa. Ta horra hemen bigarren anaia, Ipar-Ameriketako Agintea iritxi-zorian jarri daneko, bere auteskunde-anetan ari dala eratxi dute.

Berehala jaiki da mundu guzian txarkeri horren kontrako garraxi zorrotza. Ta galdezka ari gera orok ze illunpetako kutizi izkutuak ote diran hala-

ko zakurkeriak eragin-arazten dituztenak; Ameriketako Estatu Batuetan politika-bideak gaizkille grifnez itotzen dituztenak.

Lau urteterdi dira Dallas-en Kennedy Lendakaria hil zutela. Ta horaindik izkutu dago guretzat hiltzaillearen izena, ta askoz izkutuago horaindik hiltzaillearen atzean gordeak eta hari aise-ematen jardunak.

Hori gauza astuna litzake edozein aldetan. Baiña bidegabekeri hoiak ondasunik gehien dituan herrian, sartalde-herritako gidari izan nahi duan lurraldean gertatzea, egundoko gaizbidea da, noski. Besterik gabe, Shakespeare aundiaren esaera sonatua datorkigu gogora: «Ba-da zerbait Dinamar-ka'n ustel-hatsa dariona». Bai, orratik, itxasoz bestaldetik ere...!

Berriro lengo lokatzak arrotu al-dira? Baietzkoan gaude. Ta horaingoan zeru-lurra azartu bearko dira gauzak argi ikus ditezten. Bestela, nahiko lotsa badegu Herririk aurreratuenen eta demokrazirik aberatsuenen gertatzen ari diran itxuskeri hauek bide dirala.

Galdetzekoa da hau ere: ze barneko ta azaleko indar eta kemen ote dute Kennedy seni-artekoak horren etsai gogor eta zitalak sortu arazten dituztenean... Ted, hirugarren anaia, lastargia eskuarteaz hartzeko prest dagola badakigu. Bere aurrekoak bezin gogotsu ta adoretzu eraman dezala.

A. I.

ROBERT KENNEDY: ESPERANTZA BAT

«Mundua asaldatu duan tragedia» izan da Robert F. Kennedy' ren heriotza. Esango nuke, esakizuna borobilduaz, drama beraren irugarren ekitaldia izan dala.

Iru gertalditan ospatu da EE. UU.-en tragedia nagusi bat: John F. Kennedy hil dute. Oihala erortzen da. Oihala berriz ere gora. Beltzak eta zuriak agertzen dira antzokian. Luther King hiltzen dute. Oihala erortzen da. Irugarrenez oihala za-

baltzen danean, jai batek pozten ditu antzezlariak. Ekitaldi laburra oraingoa: azken partean Robert Kennedy'ren odola ikusi ditekete. Ta Kennedy, luze. Oihala eror dedilla.

Artixtak dira benetan ameriketarrik. Drama oso-oso bat eskeiñi digute. Oso klasikoa, gaiñera: iru agerralditan egiña. Klasikoegia, pena da, sentidu askotan. Dramaren egillea, ez da dudarik, bat bera da iru gertaldietan.

Ipar-Amerika'ko filmak, beti ta beti, azken pozgarri batekin agurtzen gaituztela ezaguna da. Baiña oraingo tragedia honek ez digu filma hoi en esperantza faltso huraxe ere laga. Illuna geratu da dena, illuna mundua. Esperantzarik gabe.